

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Τάκης Σινόπουλος: *Φίλιππος*
(Κ.Ν.Α. Γ' Λυκείου, σσ. 69-70)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Ποιες περιπέτειες της πρόσφατης ελληνικής ιστορίας διαφαίνονται μέσα από το ποίημα;
2. Ποιος είναι ο Φίλιππος στον οποίο αναφέρεται το ποίημα¹;
3. Ποιες μνήμες (αναμνήσεις) του ποιητή καταγράφονται στο κείμενο αυτό²;

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Σε τι αποβλέπει η επανάληψη της φράσης: “*Δε θα ξανάρθει ο Φίλιππος*”;
2. α) Ποιος είναι ο χώρος της αφήγησης;
β) Ποιος είναι ο χρόνος της αφήγησης;
3. Με ποια εκφραστικά μέσα αποδίδεται η αίσθηση της ακινησίας και της ανθρώπινης απουσίας στο ποίημα;
4. Ποιο ρόλο έχουν τα επίθετα και τα ασύνδετα σχήματα στο ποίημα;

¹ Από προσωπική εξομολόγηση του ποιητή και από άλλες μαρτυρίες γνωρίζουμε ότι ο Φίλιππος ήταν ένα υπαρκτό πρόσωπο, πιθανώς ο λογοτέχνης και φίλος του Σινόπουλου Φώτος Πασχαλινός ή ο Θεόδωρος Ζώρας τον οποίο εκτέλεσαν οι Γερμανοί στην Πάτρα. Τέλος, κατά μία άλλη εκδοχή, στο Φίλιππο υπολανθάνει ο φοιτητής Γιώργος Γουρνάς. Σχετικά βλ. επίσης στο Λέφας Γ., “Ανάλυση δύο ποιημάτων α) Τάκη Σινόπουλου: *Ο Φίλιππος*, β) Άγγελου Σικελιανού: *Δείπνος*, π. *Λόγος και Πράξη*, τόμος έβδομος, τχ. 30, Φθινόπωρο 1986, σσ. 42-47 και στο Δρακόπουλος Δ. – Κορνελάκης Γ. – Ρώμας Χ. Γ., *Κείμενα Λογοτεχνίας Γ' Λυκείου, Ερμηνευτική Προσέγγιση (επιλογή)*, εκδ. Επικαιρότητα, Αθήνα 1991, σσ. 130-131.

² “*Λειτουργικό στοιχείο στην ποιήση του Σινόπουλου είναι η μνήμη, μια μνήμη πικρή κι οδυνηρή που ο ποιητής δεν μπορεί να αγνοήσει γιατί αποτελεί τη μεταφυσική ατμόσφαιρα όπου ζει και αναπνέει*”. Σχετικά βλ. και Κ.Ν.Α. Γ' Λυκείου, σ. 69, εισαγωγικό σημείωμα και παρακάτω υποσ. 7.

5. α) Ποιος είναι ο αφηγητής στο ποίημα; Πώς επιδρά στην ψυχική του διάθεση η απουσία του Φίλιππου; (Αναφερθείτε σε συγκεκριμένους στίχους).
β) Ποια στοιχεία προσδίδουν στο ποίημα χαρακτήρα μονολόγου;
6. α) Ποιες εικόνες αποδίδουν, κατά τη γνώμη σας, παραστατικότερα την ατμόσφαιρα που κυριαρχεί στο ποίημα;
β) Τι εκφράζουν οι χρωματικές επιλογές του ποιητή;
7. Ποιες είναι και σε τι αποβλέπουν οι αντιθέσεις του ποιήματος;
8. Ποιο ρόλο έχει το γκαρσόνι, η κυρία Πανδώρα και ο άντρας της στην εξέλιξη της ποιητικής αφήγησης;
9. *“Ο Σινόπουλος είναι από τους πρώτους εκπροσώπους της πρώτης μεταπολεμικής ποιητικής γενιάς που απέρριψαν τη λυρική εκδοχή της ποιητικής συγκίνησης και αξιοποίησε δημιουργικά την πεζολογική διατύπωση”*³. Ποια σημεία του ποιήματος επαληθεύουν, κατά τη γνώμη σας, την παραπάνω κρίση;
10. *“Ο κόσμος της ποίησης του Σινόπουλου είναι κόσμος σπαραγμένος, ρημαγμένος, γεμάτος φωτιές και κραυγές.”* Να σχολιάσετε την άποψη αυτή με βάση το εξεταζόμενο ποίημα.

2.3. Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. Ποιο είναι το θέμα του ποιήματος;
2. *“Δε θα ξανάρθει ο Φίλιππος”*: Ποια εντύπωση σας προκαλεί αυτή η φράση;
3. Ποια, ήταν, κατά τη γνώμη σας, *“τα λάφυρα”* και *“οι σειρήνες”* που υποσχέθηκαν στο Φίλιππο; Πώς τα δέχτηκε εκείνος;
4. Ποιος ήταν ο χαρακτήρας και το ήθος του Φίλιππου; Ποιοι στίχοι τον σκιαγραφούν καλύτερα;
5. Τι σημαίνει, κατά τη γνώμη σας, η άνοδος του Φίλιππου στα λαμπερά βουνά; Πιστεύετε ότι υποκρύπτει κάποιο συμβολισμό;
6. α) Τι οραματίζονταν ο Φίλιππος; Πώς αντιλαμβάνεστε το όνειρό του;
β) Ποιους πιστεύετε ότι αιτιάζεται και για ποιο λόγο;
7. *“Υστερα τα καράβια εφράζανε τη θάλασσα ... ένα μακρύ ποτάμι το αίμα”*: Ποιες ιστορικές αναφορές εμπεριέχουν οι παραπάνω στίχοι;

³ Vitti, M., *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 1987, σ. 426.

8. Σε ποιο εναγώνιο ερώτημα προσπαθεί να δώσει απάντηση ο Φίλιππος; Να το σχολιάσετε.
9. Πώς αντιλαμβάνεστε τη μεταφορά του επίκεντρου της ποιητικής αφήγησης από τη Λάρισα στη Μακεδονία και από τον Φίλιππο στη κυρία Πανδώρα;
10. Πώς θα χαρακτηρίζατε την κυρία Πανδώρα; Ποια είναι τα θέματα που την απασχολούν⁴;

2.4. Σχολιασμός αδιδακτου λογοτεχνικού κειμένου:

Γ. Σεφέρης: *Τελευταίος Σταθμός*⁵

.....
*Να μιλήσω για ήρωες να μιλήσω για ήρωες: ο Μιχάλης
 που έφυγε μ' ανοιχτές πληγές απ' το νοσοκομείο
 ίσως μιλούσε για ήρωες όταν, τη νύχτα εκείνη
 που έσερνε το ποδάρι του μες στη συσκοτισμένη πολιτεία,
 ούρλιαζε ψηλαφώντας τον πόνο μας: "Στα σκοτεινά
 πηγαίνουμε, στα σκοτεινά προχωρούμε..."
 Οι ήρωες προχωρούν στα σκοτεινά.*

Λίγες οι νύχτες με φεγγάρι που μ' αρέσουν.

(απόσπασμα)

Πώς παρουσιάζονται οι ήρωες στον *Τελευταίο Σταθμό* του Γ. Σεφέρη και πώς στο *Φίλιππο*;

⁴ Με την κυρία Πανδώρα κωδικοποιείται μια άλλη όψη της ελληνικής κοινωνίας και "μια άλλη όψη της ζωής. Είναι πρόσωπο που βρίσκεται σε αντίθεση με τους οραματισμούς και τα ιδανικά του Φίλιππου", Κ.Ν.Λ. Γ' Λυκείου, σ. 70.

⁵ Σεφέρης Γ., *Ποιήματα*, εκδ. Ίκαρος, Αθήνα 1979, σσ. 212-215.

Γ. Σεφέρης: Τυφλός⁶

.....
Ο ύπνος είναι βαρύς τα πρωινά του Δεκέμβρη.
Κι ο ένας Δεκέμβρης χειρότερος απ' τον άλλον.
Τον ένα χρόνο η Πάργα τον άλλο οι Συρακούσες·
κόκαλα των προγόνων ξεχωσμένα, λατομεία
γεμάτα ανθρώπους εξαντλημένους, σακάτηδες, χωρίς πνοή
και το αίμα αγορασμένο και το αίμα πουλημένο
και το αίμα μοιρασμένο σαν τα παιδιά του Οιδίποδα
και τα παιδιά του Οιδίποδα νεκρά.

Αδειανοί δρόμοι, βλογοκομμένα πρόσωπα σπιτιών
εικονολάτρες και εικονομάχοι σφάζουνταν όλη νύχτα.
Παραθυρόφυλλα μανταλωμένα.. Στην κάμαρα
το λίγο φως χώνουνταν στις γωνιές
σαν το τυφλό περιστέρι.

Κι αυτός

ψηλαφώντας βάδιζε
στο βαθύ λιβάδι
κι έβλεπε σκοτάδι
πίσω από το φως.

.....
(απόσπασμα)

Ποια κοινά θέματα υπάρχουν ανάμεσα στο *Φίλιππο* του Ν. Σινόπουλου και στον *Τυφλό* του Γ. Σεφέρη;

⁶ Σεφέρης Γ., *Η ελληνική ποίηση, Νεωτερικοί ποιητές του Μεσοπολέμου*, εκδ. Σοκόλης, σ. 142.

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Ποια είναι η πορεία της ποιητικής αφήγησης (αφετηρία, κλιμάκωση, κορύφωση, τέλος); Πώς συνδέονται μ' αυτήν τα πρόσωπα του ποιήματος;
2. Κυρίαρχο ρόλο σε πολλά ποιήματα του Σινόπουλου έχουν τα πρόσωπα που άλλοτε είναι απλοί ήρωες της καθημερινότητας και άλλοτε λειτουργούν συμβολικά. Αφού διαβάσετε μερικά τέτοια ποιήματα του Τ. Σινόπουλου⁷, να μελετήσετε τα γενικά χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς αυτών των προσώπων. Ποια ατμόσφαιρα δημιουργεί η παρουσία τους στην ποίησή του;
3. Πώς προβάλλεται το θέμα του πολέμου στο εξεταζόμενο ποίημα και πώς συνδέεται ο Φίλιππος μ' αυτό;
4. Πιστεύετε ότι το συγκεκριμένο ποίημα, αποσκοπεί στην αφήγηση μιας προσωπικής εμπειρίας; Να δικαιολογήσετε την άποψή σας.

⁷ Βλ. π.χ. τα ποιήματα “Ελένη ΙΙ”, “Εκείνος ο Φίλιππος”, “Άσμα ΧΙ”, “Μαρία”, “Η εκδοχή της Ιωάννας”, “Η φωνή κι ο χρόνος”, “Μια νύχτα του Κωνσταντίνου”, “Νεκρόδειπνος” στο *Η ελληνική ποίηση, Η πρώτη μεταπολεμική γενιά*, εκδ. Σοκόλης, σσ. 138, 139, 140, 141, 145, 146, 147 αντίστοιχα. Ιδιαίτερα με το ποιητικό του έργο “Νεκρόδειπνος” ... “ο Σινόπουλος παραιτείται από τα προσωπεία και ανακαλεί στη μνήμη, σε μια δεύτερη παρουσία, λείψανα βιωμάτων οδυνηρών, πρόσωπα που πέρασαν από τη ζωή του όταν ήταν νέος. Η ωριμότητα επιτρέπει μια καινούρια γι' αυτόν συγκίνηση, βαθιά ελεγειακή, με μια πύκνωση του λόγου ενός μοντέρνου λυρισμού” Vitti M., ό.π. σ. 427.

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήριο για ωριαία γραπτή δοκιμασία

(45 λεπτά περίπου)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:.....

ΤΑΞΗ..... ΤΜΗΜΑ.....

ΜΑΘΗΜΑ: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Τάκης Σινόπουλος: Φίλιππος

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ:.....

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. “Η δραματική ένταση και η βιωματική μεταφορά της ανθρώπινης μοίρας είναι στοιχεία που κυριαρχούν στην ποίηση του Σινόπουλου”⁸. Μπορείτε να εντοπίσετε τα γνωρίσματα αυτά στο εξεταζόμενο ποίημα;

.....
.....

Μονάδες 5

2. Ποιες είναι οι εικόνες του ποιήματος; Ποια ατμόσφαιρα δημιουργούν;

.....
.....

Μονάδες 5

3. Γιατί “δε θα ξανάρθει ο Φίλιππος”;

.....
.....

Μονάδες 5

4. Πώς συνδέεται η κυρία Πανδώρα με το Φίλιππο;

.....
.....

Μονάδες 5

⁸ Κοκκινάκη Ν., “Τάκης Σινόπουλος, ο ποιητής της κοινωνικής αγωνίας”, εφημ. *Καθημερινή*.